

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14964332>

O‘QITUVCHINING PEDAGOGIK KASBIY KOMPETENSIYASI

Djumayeva Mohigul

Termiz davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi

Annotasiya. O‘qituvchining kasbiy pedagogik kompetensiyasini kasbiy malakali mahoratini ochishda kasbiy kompetensiyani rivojlantirish ijodiy individuallikni rivojlantirish, pedagogik yangiliklarni qabul qilish qobiliyatini shakllantirish, o‘zgaruvchan pedagogik muhitga moslashish qobiliyati ma’naviy rivojlanishi bevosita o‘qituvchining kasbiy darajasiga bog‘liqligi haqida mulohaza yuritamiz.

Kalit so‘zlar. kasbiy kompetensiya, kompetentlik, tushuncha, pedagogik mahorat, ta’lum va tarbiya, axborot, tafakkur, pedagogika, psixologiya.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ УЧИТЕЛЯ

Джумаева Мохикуль

преподаватель Термезского государственного педагогического института

Аннотация. Мы размышляем о том, что развитие профессиональной компетентности, развитие творческой индивидуальности, формирование способности к восприятию педагогических новшеств, духовное развитие способности адаптироваться к изменяющейся педагогической среде напрямую зависят от профессионального уровня педагога.

Ключевые слова. профессиональная компетентность, компетентность, концепция, педагогическое мастерство, образование и воспитание, информация, мышление, педагогика, психология.

TEACHER'S PEDAGOGICAL PROFESSIONAL COMPETENCE

Djumaeva Mokhikul,

Teacher of Termez State Pedagogical Institute

***Abstract.** We reflect on the fact that the development of professional competence, the development of creative individuality, the formation of the ability to accept pedagogical innovations, and the spiritual development of the ability to adapt to a changing pedagogical environment directly depend on the professional level of the teacher.*

***Key words.** professional competence, competence, concept, pedagogical skill, education and upbringing, information, thinking, pedagogy, psychology.*

Zamonaviy ta'lim tizimida ro'y berayotgan o'zgarishlar o'qituvchilarning malakasi va kasbiy mahoratini, ya'ni ularning kasbiy kompetentsiyasini oshirish zarurligini ta'minlaydi. Zamonaviy ta'limning asosiy maqsadi shaxs, jamiyat va davlatning hozirgi va istiqboldagi ehtiyojlarini qondirish, jamiyatda ijtimoiy moslashishga, mehnat faoliyatini boshlashga, o'z-o'zini tarbiyalashga va o'z-o'zini takomillashtirishga qodir, o'z mamlakatining fuqarosi sifatida barkamol shaxsni tayyorlashdan iborat.

O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi haqida gapirganda, o'qituvchi portfelini yaratish haqida gapirmaslik mumkin emas. Portfel - bu kasbiy faoliyatning aksi bo'lib, uning shakllanishi jarayonida o'z-o'zini baholash sodir bo'ladi va o'z-o'zini rivojlantirish zarurati amalga oshiriladi. Portfel yordamida o'qituvchilarni sertifikatlash muammosi hal qilinadi, chunki Bu erda kasbiy faoliyat natijalari to'planadi va umumlashtiriladi. Portfelni yaratish o'qituvchi faoliyati va uning kasbiy malakasini rivojlantirish uchun yaxshi motivatsion asosdir.

Mezon: PEDAGOGIK KOMPETENSIYA			
O'qituvchi kasbiy kompetentlarining rivojlanish darajasi ko'rsatmalari.	O'qituvchi faoliyatini baholash		
	1 ball	2 ball	3 ball
Bolalar bilan ishlash qobiliyati va istagi	Qobiliyatga ega, lekin befarqlikni ko'rsatadi. Kerak bo'lgandagina u to'garaklar, tanlov va fan haftaliklarini tashkil etishda qatnashadi. Kamdan-kam hollarda tadbirlar tashkil qiladi.	To'garaklar, seksiyalar, fakultativ fanlar haftaliklari va boshqalarni tashkil etishda qatnashadi. Lekin tizimda ish olib borilmayapti	Yurishlar, klublar, seksiyalar va boshqalarni tashkil qiladi. Tizimda ishlaydi
O'quvchilarni jalb qilish qobiliyati	Vahti-vaqti bilan o'z faniga qiziqishni rivojlantirish ustida ishlaydi	Qiziqishni rivojlantirish uchun ishlaydi	Talabalarning fanga qiziqishini rivojlantirish uchun maxsus usullardan foydalanadi: mazmunning yangiligi, o'rganilayotgan tushunchalarni taqqoslash; ularning amaliy ahamiyati va ko'ngilochar qiymatini ko'rsatish ; o'qitishning turli usullaridan foydalanadi; kognitiv qiziqishlarni shakllantirishda o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlaydi
O'z faoliyatiga tarbiyaviy yondashuvni olib kelish qobiliyati	Talabalarda madaniy xulq-atvor va o'quv ishlari odatlarini singdiradi.	Madaniy, bilimli, ijodiy faol va ijtimoiy etuk shaxsni shakllantirish borasida maqsadli ish olib boradi. Talabalarda madaniy xulq-atvor va o'quv ishlari odatlarini singdiradi	bilimli, ijodiy faol, ijtimoiy etuk shaxsni shakllantirish borasida maqsadli va tizimli ishlar olib borilmoqda . Talabalarga madaniy xulq-atvor va o'quv ishlari odatlarini singdiradi . U odobli insonning namunasidir.
ishlar tizimining mavjudligi	Talabani shaxs sifatida tushunadi; ehtiyojlar tarkibini tan olishga va hisobga olishga harakat qiladi	Talabani shaxs sifatida tushunadi; ehtiyojlar tarkibini hisobga oladi. Sinfidan tashqari ishlar tizimini yaratish ustida ish olib boradi	Talabani shaxs sifatida tushunadi; ehtiyojlar tarkibini hisobga oladi, ijtimoiy qimmatli motivatsiyalarni muvaffaqiyatli qondirishni

			ta'minlovchi vositalarni bilish bilan qurollantiradi; tizimda o'quvchilarning rivojlanishini ta'minlash uchun sharoit yaratadi .
Talabalar bilan jamoaviy faoliyatni tashkil qilish qobiliyati	Talabalarni jamoaviy faoliyatga safarbar qilish, mas'uliyat va topshiriqlarni samarali taqsimlash, munosabatlarni hisobga olish va pedagogik ta'sirning kuchli vositalarini topish har doim ham mumkin emas. Kollektiv faoliyatda ishtirok etish uchun ijobiy motivlarni uyg'otishga qodir emas.	Talabalarni jamoaviy faoliyatga safarbar qilish, mas'uliyat va topshiriqlarni samarali taqsimlash, munosabatlarni hisobga olish va pedagogik ta'sirning kuchli vositalarini topish har doim ham mumkin emas. Kollektiv faoliyatda ishtirok etish uchun ijobiy motivlarni rag'batlantiradi.	Talabalarni doimiy ravishda jamoaviy faoliyatga safarbar qiladi, individual qobiliyatlarni hisobga olgan holda topshiriqlarni taqsimlaydi , munosabatlarni hisobga oladi, pedagogik ta'sirning kuchli vositalarini topadi va jamoaviy faoliyatda ishtirok etish uchun ijobiy motivlarni uyg'otadi.
Shaxsiy faoliyatni tashkil qilish, o'quvchining individual ta'lim yo'nalishini boshqarish qobiliyati	Amalda amalga oshirmaydi, vaqti-vaqti bilan orqada qolgan o'quvchilar bilan qo'shimcha sinfdan tashqari mashg'ulotlar o'tkazadi	Asosan individual yondashuvni ta'minlaydi	Talabalarning xususiyatlarini tizimli ravishda o'rganadi va individual yondashuvni ta'minlaydi: topshiriqlarning hajmi va murakkabligini farqlaydi, orqada qolayotganlarga muntazam yordam beradi, uy vazifalarini bajarishni tizimli ravishda nazorat qiladi va bir vaqtning o'zida bilim, ko'nikma va malakalar bo'yicha "kuchli", "zaif" va "o'rtacha" talabalarni ko'zda tuta oladi.
Talabalar populyatsiyasini saqlash	Saqlash 90%	Saqlash 95%	100% xavfsizlik. O'qituvchi talabalar orasida talabga ega
Qulay muhit yaratish qobiliyati	O'qituvchi sinfdan qulay muhit yaratishni muhim deb hisoblamaydi. Talabalar o'z fikrlarini bildirmaydilar	Hamma talabalar darsda o'zlarini qulay his qilishmaydi	Dars paytida hamma o'zini qulay his qiladi. Talabalar zavq bilan darsga boradilar

o'z ishining natijalariga qiziqish	Talabalar faoliyatining turli shakllarini tashkil etish muammosini muntazam va avtoritar tarzda hal qiladi, individual xususiyatlarni hisobga olmagan holda rollar va topshiriqlarni taqsimlaydi, talabalarni yangi istiqbollarni va faoliyatga qiziqitirmaydi.	avtoritar tarzda tashkil etish muammosini hal qiladi, har doim individual xususiyatlarni hisobga olgan holda rollar va topshiriqlarni taqsimlaydi, ularni yangi istiqbollarni va faoliyatga qiziqitirmaydi.	individual xususiyatlarni hisobga olgan holda rollarni, topshiriqlarni to'g'ri taqsimlash, yangi faoliyat va istiqbollarni ilhomlantirish muammosi.
Belgilangan maqsadlarga erishish darajasi	O'z mahoratini oshirishga intiladi, belgilangan maqsadlarga erishish uchun faoliyat vositalari va usullarini bashorat qilishni o'rganadi, tegishli va erishish mumkin bo'lgan maqsadlarni qo'yadi. Ammo u ularning erishganlik darajasini baholamaydi, xulosalar chiqarmaydi va maqsadlarni tuzatmaydi.	O'z mahoratini oshirishga intiladi, belgilangan maqsadlarga erishish uchun faoliyat vositalari va usullarini bashorat qilishni o'rganadi, tegishli va erishish mumkin bo'lgan maqsadlarni qo'yadi. Har doim o'z yutuqlari darajasini baholay olmaydi, xulosa chiqarmaydi va maqsadlarni to'g'rilamaydi.	O'z mahoratini ongli ravishda oshirish, belgilangan maqsadlarga erishish uchun faoliyat vositalari va usullarini bashorat qilish, tegishli va erishilishi mumkin bo'lgan maqsadlarni belgilash, ularga erishish darajasini baholash, xulosalar chiqarish va maqsadlarni tuzatishga qodir.
Mezon: METODOLIK KOMPETENSIYA			
O'QITUVCHI KASBIY KOMPETEN ENTLARINING RIVOJLANISH DARAJASI KO'RSATMALARI.	O'qituvchi faoliyatini baholash		
	1 ball	2 ball	3 ball
O'quv jarayonini uslubiy jihozlash bo'yicha jiddiy va chuqur ishlar	UVPning uslubiy jihozlari yomon, uni takomillashtirish bo'yicha ishlar faqat bo'lajak tekshiruv yoki sertifikatlashdan oldin amalga oshiriladi.	UVP uslubiy jihozlarini takomillashtirish bilan shug'ullanadi, lekin tizimsiz, kayfiyatsiz	O'zining o'quv-uslubiy to'plamini doimiy ravishda to'ldirib, yangilab boruvchi sinf o'qituvchi uchun ijodiy laboratoriyadir.
Talabalarning kognitiv faoliyatini tashkil etishning turli	Talabalarni birinchi navbatda yodlashga e'tibor qaratib, rivojlantiruvchi ta'limni kuchaytirish bo'yicha	Rivojlanayotgan ta'limni kuchaytirish bo'yicha dasturlarning asosiy tavsiyalarini amalga	Samarali rivojlantiruvchi ta'limni ta'minlaydi. Vaqt o'tishi bilan motivatsion

shakllarini izlash	dasturlarning tavsiyalarini rasmiy ravishda amalga oshiradi	oshirishda u fikrlashni rivojlantirish uchun ba'zi maxsus choralarni qo'llaydi	vakuumning paydo bo'lishini va kognitiv qiziqishning pasayishini tan olish va ushbu hodisaning sabablarini bartaraf etish.
Darslarni o'z-o'zini tahlil qilish texnikasiga ega bo'lish, o'zining o'qituvchilik faoliyati	U o'z darslarini va o'z pedagogik faoliyatini mustaqil ravishda tahlil qila olmaydi, lekin tajribali hamkasblari bilan maslahatlashadi.	U o'z-o'zini tahlil qilish texnikasini o'zlashtirgan, lekin unga ahamiyat bermaydi, faqat kerak bo'lganda amalga oshiradi.	U o'z-o'zini tahlil qilish texnikasini o'zlashtirgan va uni o'z faoliyati sifatining muhim tarkibiy qismi deb hisoblagan holda doimiy ravishda amalga oshiradi. O'z-o'zini tahlil qilishda hamkasblarga maslahat yordamini ko'rsatadi
Qabul qilingan baholash standartlarini hisobga olgan holda talabalarining bilim, ko'nikma va asosiy kompetensiyalarini shakllantirishning rivojlanish nazorati texnikasiga ega bo'lish.	bilim, ko'nikma va malakalarini baholashda rasmiyatchilik va noxolislikka yo'l qo'yadi. Asosiy vakolatlarining rivojlanishini nazorat qilish san'atiga ega emas.	Talabalarining bilim, ko'nikma va malakalarini baholashda maqsadli. Talabalarining asosiy kompetensiyalarini baholashning ichki standartlari bilan tanishadi va ularning rivojlanishini kuzatishga harakat qiladi	Baholash mezonlarini sinchkovlik bilan o'rganadi, ulardan amaliyotda mohirona foydalanadi, bilim, amaliy ko'nikma va malakalarni baholashda xolisona munosabatda bo'ladi. Diagnostika o'tkazish va talabalarining fan o'quv dasturini o'zlashtirishini nazorat qilish metodikasiga ega
Ishingizda zamonaviy ta'lim texnologiyalarini (jumladan, AKT) bilish va ulardan foydalanish	Yangi narsalarga shubhali, ba'zida salbiy munosabat, yangi muammolarni hal qilish jarayonida ishtirok etish qiyin	yangi pedagogik g'oyalarga umuman ijobiy munosabatda bo'ladi, lekin ularni ma'muriyat ta'sirisiz amalga oshirmaydi	Pedagogik muammolarni hal qilishda yangi g'oyalar va yangi echimlarni izlash bilan ajralib turadi. O'z ishida AKT va media kutubxonasidan faol foydalanadi
Maqsadga qarab ishning zamonaviy uslub va shakllari, turlari, shakllaridan foydalanish	Bu vazifani bajara olmaydi, shakl va usullarga shubha bilan qaraydi	O'quvchilarda o'quv-tarbiya ishlarini oqilona tashkil etish malakalarini shakllantirishga intiladi	O'quvchilarda mehnatni oqilona tashkil etish ko'nikma va malakalarini (o'qishda o'z-o'zini nazorat qilish, o'quv ishini rejalashtirish, sur'at va boshqalar)

			maqsadli va qat'iyatli rivojlantiradi. Zamonaviy dars uchun talablarga javob beradi
Differensial yondashuvdan foydalanish	Sinf xususiyatlarini hisobga olmagan holda mavzu va darsni rejalashtirishdagi klişe	Asosan, u mavzu va darsni rejalashtirishni to'g'ri amalga oshiradi.	mavzu bo'yicha darslar tizimi, ularning tuzilishi ustida ishlaydi, o'qitish shakllari va usullarini diversifikatsiya qiladi (sinfning, o'quvchilarning xususiyatlarini hisobga olgan holda)
O'quv jarayonini dasturiy ta'minot va uslubiy ta'minlash darajasi	Ta'lim va fan vazirligi tomonidan tavsiya etilgan ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilishni nazorat qilmaydi. Mavzu o'qituvchisi papkasi yo'q.	Federal va mintaqaviy hujjatlarning talablari va tavsiyalari to'g'risidagi hamkasblarning ma'lumotlarini tinglaydi.	O'qituvchi faoliyatini takomillashtirishda to'plangan istiqbolli ma'lumotlarni doimiy ravishda kuzatib boradi va hisobga oladi. Fan o'qituvchisi papkasi doimiy ravishda yangilanadi
Mikro-guruh va individual rejimda ishlash qobiliyati	alohida talaba yoki mikroguruhni ajratib bo'lmaydi. Agar guruh allaqachon kimdir tomonidan ajratilgan bo'lsa, mikro-guruh yoki individual rejimda ishlashga qodir.	Talabalarning umumiy massasidan alohida talaba yoki guruhni ajratib ko'rsatish. Faqat kerak bo'lganda mikro-guruh va individual rejimda ishlashga qodir.	Talabalarning umumiy massasidan alohida talaba yoki guruhni ajratib ko'rsatish. Mikro-guruh va individual rejimda ishlashga qodir
Ishingizda AKT va ko'rgazmali qurollardan oqilona foydalanish	Ko'rgazmali qurollar va AKTdan foydalanishni zarur deb hisoblamaydi. Zarur bo'lganda ularni vaqti-vaqti bilan ishlatadi	Zarur bo'lganda, lekin tizimli emas, o'rganilayotgan mavzuning maqsadiga muvofiq ko'rgazmali qurollarning samarali to'plamini tanlaydi.	O'rganilayotgan mavzuga muvofiq samarali komplekt va ko'rgazmali qurollarni ongli ravishda tanlaydi. Buni tizimli ravishda amalga oshiradi.

Xulosa qilib aytganda kasbiiy pedagogik kompetensiyasini kasbiy malakali mahoratini ochishda har bir o'qituvchiga, muayyan mavzu bo'yicha darsni ishlab chiqishda o'qituvchilar talabaning butun bilim tizimini va bir necha yil ichida erishmoqchi bo'lgan natijani yodda tutishadi. Ko'pgina o'qituvchilar tashkiliy va kommunikativ faoliyatda eng katta qiyinchiliklarni boshdan kechirishadi, ammo bu qiyinchiliklar, go'yo, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarni oldindan ko'ra olmaslik va ularni chora-tadbirlar tizimi bilan oldini olish qobiliyati bilan dasturlashtirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi „ Ta'lim to'g'risida” gi qonuni O'RQ-637-son. <https://www.lex.uz/uz/docs/-5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktabrdagi “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-6097-son Farmoni. <https://www.lex.uz/uz/docs/-5073447>
3. Adizov B.R. Boshlang'ich ta'limni ijodiy tashkil etishning nazariy asoslari. Ped.fan.dok.diss. - Buxoro, 2002. - 276 b.
4. Mardanov Sh.D. Pedagogik kadrlarni ta'limiy qadriyatlar asosida tayyorlash va malakasini oshirishning pedagogik asoslari. Ped.fan.dok.diss. - Toshkent, 2006. - 302 b.
5. Ochilova G. Kasbiy kompetentlik .Toshkent darslik. -2022 15 b.t
6. Djumayeva M.M. Tabiiy fanlarni o'qitishda bo'lg'usi o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish. Raqamli texnologiyalar davrida tillarni intensiv o'qitishning psixologik-pedagogik jihatlarini mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjumani, 2023-yil, B-494-497